יכול לחזור בו [א]משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו דא"ל חייתא דקטרי סברת וקבלת מאימתי הויא חזקה [ג]מכי [ב]דייש אמצרי ואיכא דאמרי [ג]אפילו באחריות נמי דאמר ליה אחוי טרפך ואשלם לך איתמר המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו רב אמר יש לו מעות ויש לו שבח ושמואל אמר מעות יש לו שבח אין לו בעו מיניה מרב הונא פירש לו את השבח מהו טעמא דשמואל משום דלא פירש שבחא והכא הא פירש לה או דלמא טעמיה דשמואל כיון דלית ליה קרקע מחזי כרבית א"ל [ה]אין ולאו ורפיא בידיה איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל מעות יש לו שבח אין לו אע"פ שפירש לו את השבח מאי טעמא כיון דקרקע אין לו שכר מעותיו עומד ונוטל איתיביה רבא לרב נחמן [ו][ד]אין מוציאין לאכילת פירות [ה]ולשבח קרקעות [ו]ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם ממשעבדי הוא דלא מפקינן הא מבני חורין מפקינן וקתני מיהא לשבח קרקעות מאי לאו בלוקח מגזלן לא בבעל חוב אי בבעל חוב אימא רישא אין מוציאין לאכילת פירות ואי בבעל חוב בעל חוב מי אית ליה פירי [ט]והאמר שמואל [י]בעל חוב גובה את השבח שבח אין [ח]אבל פירות לא אלא פשיטא בגזול ונגזל ומדרישא בגזול ונגזל סיפא נמי בגזול ונגזל מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא והא לא תני הכי [י]לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין היכי דמי אילימא כדקתני גזלן ממאן גבי אלא לאו [כ]כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה א"ל לאו תרוצי קא מתרצת תריץ נמי בבעל חוב ת"ש לאכילת פירות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ופירות גובה מנכסים בני חורין היכי דמי אילימא כדקתני גזלן ממאן גבי אלא לאו [ל]כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שגזל שדה מחבירו [א] מלאה פירות ואכל את הפירות וחפר בה בורות שיחין ומערות [ג]בא נגזל לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין רבה בר רב הונא אמר כגון

שנטלוה

ויש לו שבח. שהנגזל לוקח הקרקע עם השבח ואינו משלם ללוקח רק היציאה כדין יורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות דאם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואותו שבח היתר יקח הלוקח מן הגזלן ומיירי שגזלה ריקנית: **ושמואל** אמר מעות יש לו. אפילו קנאה שלא באחריות כדפי' לעיל[ו] וכן משמע דמיירי דומיא דהכיר בה שאינה שלו דלקמן דמיירי על כרחך שלא באחריות כדקאמר שמואל מעות מתנה דאי באחריות אמאי מעות מתנה:

סיפא נמי בגזול כו'. מרישא עלמה היה יכול להקשות כדמקשה בסמוך אלא כמה שיכול להקשות משבח גופיה פריך: **תריץ** נמי בבעל חוב. בפרק מי שמת (ב"ב דף קנז: ושם ד"ה גובה) רצה להוכיח דאקני קנה ומכר משתעבד מהכא דגבי בעל חוב שבח שלא היה בעין בשעת הלואה ודחי ר"מ היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וא"ת ולוכח משמואל דאמר בעל חוב גובה את השבח ושמואל גופיה הוא דבעי ליה התם דלא מצי למימר דשמואל נמי סבר כר"מ ומבעי ליה אליבא דרבנן דהא בפרק אע"פ (כתובות דף נט.) פסק שמואל כר' יוחנן הסנדלר דלית ליה אדם מקנה כו' וי"ל דהא דאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח היינו לפי המסקנא דהתם דפשיט דאקני קנה ומכר משתעבד אף לרבנן ואם תאמר אדרבה לוכח מהכא דלא משתעבד מדלא טריף בע"ח ממשעבדי דטריף לוקח דאין לומר דאחר שטרף בע"ח קרקע מן הלוקח קנה המוכר קרקעות ומכרן דא"כ גם השבח יגבה מהנהו משעבדי דגם השבח היה קצוב כיון שכבר טרף הבעל חוב קודם שלקח זה הקרקע וי"ל דמיירי שזה הקרקע עשאו המוכר לבעל חוב אפותיקי ולכך גובה אותו בע"ח ואע"פ שיש שאר משעבדי אך קשה אמאי דחיק לדמויי בפרק מי שמת (ב"ב דף קנז: ושם) הא מני ר"מ היא יעמיד כשעשאו אפותיקי דאז בעל חוב גובה את השבח היתר על היציאה אנס כדין יורד לתוך שדה חבירו כדמשמע לקמן או יעמיד בלוקח מן הגזלן וכגון שיש לו קרקע או קנו מידו כדמתרץ לקמן בשמעתין:

כשעמד

יכול לחזור בו. וכשלא נתן מעות: **אינו יכול לחזור בו.** ואפילו לא נתן מעות שהקרקע נקנית בחזקה והמעות על זה מלוה: **חייתא.** שק מלא קשרים: **מכי דייש אמצרי.** מתקן גבולי השדה ומגביהם: **איכא דאמרי אפי' באחריות נמי.** אע"ג דסוף סוף עליה הדר אין יכול לחזור בו שהמוכר מעכב עליו ולא מצי אמר הוא הואיל וסופך לשלם לי מעותי השתא דבידי אעכבם: **דאמר ליה אחוי טרפך ואשלם לך.** כשיעמידון (א) ויזכו בדין ויכתוב לך הדיין שטר טורף עלי שבדין טרפוה ממך בשבילי אז אשלם לך וכל כמה דלא עמדת בדין איני ירא מהם: **שאינה שלו.** שלא היתה של מוכר שהיתה גזולה בידו והנגזל בא ומוציא מיד הלוקח: **יש לו.** ללוקח מן המוכר מעות: **ויש לו שבח.** אם זה השביח את הקרקע בזבל או בגדר קודם שהוציא נגזל מידו גובה לוקח מן המוכר שבח. ואם תאמר הנגזל יתן השבח שהרי השיבו קרקע משובחת (ב) כגון שגזלה משובחת והכסיפה ביד הגזלן: **שבח אין לו.** לקמן מפרש טעמא: **פירש לו את השבח.** כשמכרה לו התנה אם יטרפוה מידך אשלם לך את השבח מהו: **כיון דלית ליה קרקע.** הואיל ואין קרקע זו שלו נמצא שאין כאן שום מכר והמעות מלוה אצלו וכשמשלם יותר ממה שנטל מחזי כרבית: **אין ולאו.** תחילה אמר אין וחזר ואמר לאו. רפוי היה הדבר בידו שלא היה יודע טעמו של דבר יפה: **לאכילת פירות כו'.** מפרש להו לקמן: **למזון האשה והבנות.** תנאי כתובה שמקבל עליו את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי וכן הבנות בנן נוקבן דיהוון ליכי מינאי איתון יהון יתבן בביתי ומיתזנן מנכסי עד דתלקחן לגוברין[ה]. אין מוציאין לאחד מכל אלו מנכסים משועבדים: **מפני תיקון העולם.** שאם אתה אומר יטרפו לקוחות על כך אין לך אדם שלוקח שדה מחבירו דהא אין לך אדם שאין חוב זה מוטל עליו ודבר שאין לו קצבה הוא ואכילת פירות ושבח קרקעות נמי דבר שאינו ידוע הוא ואין הלקוחות יודעין להזהר בכך: **מאי לאו בלוקח שדה מגזלן.** והשביחה ובא נגזל וטרפה חזר לוקח וגובה קרן מן המוכר אפילו מנכסים משועבדים שמכר אחר מכירה זו דשטרו של זה קודם שכתב בו אחריות והשבח מנכסים בני חורין ולא ממשועבדים מפני תיקון העולם שהשבח לא היה קצוב בשעת מכירה כשקיבל עליו אחריות אלמא אית ליה ללוקח שבח מגזלן: **לא בבעל חוב.** שטרפה בעל חוב ממנו בשביל חובו ולא גזולה היתה דהשתא ודאי לית ליה שבחא דמכירה מעלייתא היא כל זמן שלא טרפה ממנו שאם פרע המוכר מעותיו לבע"ח הרי הוא מסולק מן הלקוחות הלכך כי משלם ליה יותר ממה שקיבל השתא הוא דהדר זבין מיניה קרקע המכורה לו ולא מחזי כשכר מעותיו: **לאכילת פירות.** ס"ד הא מיירי בשדה שטרפוה מליאה פירות מיד הלוקח וחוזר לוקח לגבות מן המוכר ואי בשטרפה בעל חוב מי אית ליה לבע"ח פירות גמורין המחוברין בקרקע ואין צריכין לקרקע כלום שיכול לטורפן: **גובה את השבח.** וכל הקרקע טורף מיד הלוקח כמו שהיא משובחת ע"י הלוקח: **בגזול ונגזל.** וכגון שגזלה עם פירותיה ומכרה אי נמי גזלה בלא פירות ומכרה לאחר ועשה בה פירות וטוען נגזל ארעאי אשבח. ומיהו היציאה שהוציא הלוקח ישלם לו הנגזל שהרי מתוך כך הושבחה יותר ואם אין השבח יותר אלא היציאה יתירה נותן לו יציאה שיעור שבח ודיו: **הא כדאיתא כו'.** רישא בנגזל וסיפא בבעל חוב ולקמיה מותיב לה מרישא: **והא לא תני הכי.** בברייתא עלה דהך מתניתין דאין מוציאין דתוקמה בבעל חוב: **והרי היא יוצאה מתחת ידו.** שבית דין מוציאין אותה מידו: **כשהוא גובה.** לקמיה מפרש לה: **אילימא כדקתני.** שלא מכרה גזלן ומידו היא יוצאה בדין: **גזלן ממאן גבי.** ממאן יש לו לגבות וכי מה נתן בה: **והשביחה.** והרי היא בדין יוצאה מתחת ידו של לוקח אלמא אית ליה שבחא ללוקח מגזלן: **שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה.** ועשו פירות גמורין ונגזל לוקחה עם פירותיה ואינו נותן אלא יציאה דקאמר ארעאי אשבח וקתני דלוקח חוזר וגובה מגזלן מן המחוררין: **אמר רבא כו'.** האי כשהוא גובה לאו בלוקח קאמר דבשלא מכרה עסקינן וגובה את הקרן דקאמר בנגזל. וא"ת קרן אמאי גובה מנכסים משועבדים הרי קרקע לפניו כגון שחפר בה בורות לאפחתה משוייה:

שנטלוה

עין משפט נר מצוה

קיז א ב ג מיי' פ"ט מהל' מכירה הל' ב סמג לאוין קע ועשין פב טוש"ע ח"מ סי' רכו סעיף ה:

ד [מיי' שם ופ"א הל' יג טוש"ע שם וסי' קלג סעי' ז]:

קיח ה מיי' פ"ט מהל' גזלה ואבדה הל' ה ופכ"א מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין עג לד טוש"ע ח"מ סי' שעג סעיף ב:

קיט ו מיי' פ"ט מהל' גזלה ואבדה הל' ז ופכ"א מהלכות מלוה ולוה הל' א סמג שם טוש"ע שם סעיף א וסי' קטו סעיף א:

קכ ז מיי' פכ"א מהל' מלוה ולוה הל' א ופי"ח מהל' אישות הל' יג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לג סעיף לא וסי' קיב סעיף ז:

קכא ח ט מיי' פכ"א מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף א:

קכב י מיי' פ"ט מהל' גזלה ואבדה הל' ו ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעג סעיף א:

קכג כ מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ב:

קכד ל מיי' שם הל' ד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שעג סעיף א:

* * *

רבינו חננאל

והחזיק בה אין יכול לחזור בו הלוקח ואפי' באחריות נמי אין יכול לחזור בו דיכול למימר ליה אחוי לי טירפא ואשלם לך הא דאמר אביי המוכר שדה לחבירו ז) ויצאו עליה עסיקין וכו' וזו השמועה היא בפ' מי שהיה נשוי שתי נשים ובתחלת בבא קמא: איתמר המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו כלומר גזולה היתה בידו סוגיא דשמעתא בשבח דשבחא ארעא מגילא [פליגי] רב ושמואל הכא רב אמר יש לו מעות ויש לו שבח ושמואל אמר מעות יש לו שבח אין לו. ואמר רב נחמן אע"פ שפירש לו את השבח אין לו. אותיב רבא מהא דתנן במס' גיטין פ' הניזקין אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם הא מבני חורין מוציאין מאי לאו בלוקח מגזלן. ופריק רב נחמן תרווייהו לאכילת ח) פירות ולשבח קרקעות בבעל חוב ופשוטה היא. רבא אמר כגון שגזל שדה מליאה פירות ואכל הפירות וחפר בשדה בורות שיחין ומערות ובא נגזל להוציאה מידו כו'.

ז) אולי צ"ל זו השמועה היא בפ' או דל"ל הא דאמר אביי דאינן שמכר שדה לשמעון לאחריות וכו' הן השמועה היא וכו'.

ח) לפנינו בגמ' דרישא דאין מוציאין לאכילת פירות בגזול ונגזל מיירי ואולי דרבינו היה לו גי' אחרת בגמ' וצ"ע.

מסורת הש"ס

א) [שבת קיג. קטו. קדושין סה.], ב) גיטין מח:, ג) ב"ק נה: [לקמן טו. קי: בכורות נב.], ד) לקמן עב: ב"ב קנז: [ע"ש ובפי' רשב"ם], ה) [כתובות נב:], ו) ע"ל ד"ה שבעל,

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דא"ל אחוי וכו' כשיעמידון בדין ומזכו וכו' בשבילי אז לא אשלם: (ב) ד"ה יש לו וכו' קרקע משובחת יש לומר כגון שגזלה:

* * *

הגהות הגר"א

[א] גמ' מלאה פירות. כ"ג הרמב"ם ל"ג לה (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' שע"ג ס"ק י"א):

* * *

מוסף רש"י

יכול לחזור בו. אם לא נתן מעות (כתובות צג.). **משהחזיק בה אין יכול לחזור בו.** שהקרקע נקנה בחזקה כי א"ל חזק וקני, ויש שמחזיקין מיד ונותנין מעות לאחר זמן ומשהחזיק בה נתחייב המעות (שם). **חייתא דקטרי.** שק קטן מלא קשרים (שם) שק קשורה מלא רוח (ב"ק ס.). **סברת וקבלת.** כדמי תפיסת כסף, לומר נתרצית לאבד מעותיך מספק (כתובות צג.). **אפילו באחריות נמי.** מכרה לו, אינו יכול לחזור בו מחמת עסיקין ולא אמרינן סוף סוף עליה הדר ולטרודי דייני למה לי (שם). אפילו קיבל אחריות עליו דיש לומר הואיל וסופו לחזור עליו עכשיו נמי יחזור ויטלנה, אפילו הכי אינו יכול לחזור בו (ב"ק ס.). **אחוי טרפך.** הכתבו לך ב"ד שטר טירפא שבדין נטלו ממך (שם) שכתבו לך שיצאה השדה מידך בדין ויחזור עלי לטרוף, **ואשלם לך.** וכל זמן שלא יצאה מידך לא אשלם, שהרבה עוררין שאין זוכין בדין (כתובות צג.). **אין ולאו.** לא היה מחזיק בדבריו, פעמים שאמר הן ופעמים שאמר לאו, **ורפיא בידיה.** ולא היתה מוחזקת הוראה זו בידו (קדושין סה.) רפויה היתה התשובה בפיו (שבת קיג.). **אין מוציאין לאכילת פירות.** הגוזל שדה ומכרה לאחר וחרשה ולמחה ועשתה פירות ובא נגזל ונטלה עם פירותיה מן הלוקח ואינו משלם ללוקח כי אם היציאה, חוזר הלוקח על המוכר וגובה דמי הקרקע מנכסים משועבדים שמכרה לו באחריות וכתב לו שטר מכירה והרי היא מלוה בשטר, ואת הפירות מנכסים בני חורין ולא ממשועבדים, ובגמ' מפרש טעמא, וכן **לשבח קרקעות.** אם השביחה הלוקח בנטיעות אילנות או טייבה בזבל ודיירא (גיטין מח:). **בעל חוב גובה את השבח.** בעל חוב שהלוה לחבירו מעות ומכר לוה הנכסים והשביחום לקוחות, טורף בעל חוב הגוף והשבח (בכורות נב.) ואינו מחזיר ללוקח כלום (ב"ק צה.). **ומכרה לאחר והשביחה.** והרי היא יוצאה מתחת ידו של לוקח, שהנגזל מוציאה בדין (לקמן עב:). **כשהוא גובה.** כשהלוקח גובה מעות מן הגזלן (שם). **מנכסים משועבדים.** טורף לקוחות שלקחו אחריו, מפני שהאחריות שכתב בשטר מכירתו קודם למקחו (שם). **ושבח** גובה מנכסים בני חורין. ולא ממשועבדים, מפני תקון העולם, דאין הלקוחות יכולין להזהר בדבר שאין לו קצבה כגון אחריות השבח והפירות, דבשלמא בקרן נזהרין להניח מקום לגבות ממנו ואי לא נזהרו אפסידו אנפשייהו (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones